

PERIÒDICH DE SENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I Barcelona 10 de Juliol de 1880 Núm. 1

PREUS DE SUSCRIPCIÓ					Se publica 'ls dias 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR		
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES	ANY		SEMESTRE		
Espanya y Portugal	60 ra's	32 rals	18 rals	6 ra's	EDITOR-PROPIETARI CARLOS SANPONS Y CARBÓ UNIÓ, 28 BARCELONA	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts	3 pesos forts
Països de l' Unió Postal	76 "	40 "	"	"		Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 " "	3'50 " "
No 's servirà cap suscripció que no 's pagui per endavant						Y en los altres països, los preus d' Espanya y además lo franqueig		

Dotar á Barcelona d' una ILUSTRACIÓ que dongue una idea clara del moviment artístich, literari y científich de Catalunya es lo móvil que 'ns ha inspirat la publicació del present periòdich al que pensém consagrarhi nòstres esforços, nostra activitat y fins nostra fortuna.

Coneguts los quantiosos dispendis que ocasiona una empresa com la present, no ha sigut aixó obstacle pera tirar endavant, creyent que l'acceptació del públich vindrá á coronar una obra tan important per tots los catalans que s' interessin per l' esplendor de la seva pátria.

Y en efecte: en l' alt grau á que ha arriyat lo despertament artístich y literari de Catalunya just es, millor dit, se fa una necessitat la surtida d' un periòdich hont á la vegada que mostri en sas columnas la vitalitat de la literatura catalana manifestada per la robusta inspiració de nostres poetas y prosistas s' hi vejan també reproduhidas per medi del grabat las hermosas concepcions dels pintors que saben ab son pinzell arrebatat los tesoros de la naturalesa y trasladarlos á la tela ó dels escultores que ab son cisell saben animar y donar vida á la materia sólida.

Convencuts de l' improcedencia de prospectes encomiástichs, que venen las més de las vegadas á xasquejar la bona fé del públich, hem considerat més oportú suprimirlos, anticipant la sortida del primer número malgrat y portar la fetxa del 10 de Juliol, perquè així 's veji d' un sol cop una mostra completa de lo que promet ser LA ILUSTRACIÓ CATALANA.

LA ILUSTRACIÓ, donchs, en la forma mateixa d' aqueix número, continuarà apareixent los dias 10, 20 y 30 de cada mes, y per lo tant, al dia 20 de Juliol surtirá lo segon número, seguint sens interrupció los demás números de deu en deu dias.

La mateixa anticipació en donar á coneixe aqueix número, que com dihem serveix á la vegada de prospecte, ha fet necessaria la supresió d' algunas seccions que han d' incloures d' aquí endavant en tots los demás.

Així, per exemple, ha degut suprimirse la *Crónica General* que al comensament

CATALANS ILUSTRES

EXCM. SR. D. VÍCTOR BALAGUER
Mestre en Gay Saber

DIBUIX DE CASTELUCHO Fotografia de Cantó GRABAT PER FUSTÉ

de cada número, explicarà los fets principals de nostra ciutat ocorreguts durant la desena anterior.

Així mateix se continuarà en cada un dels demás números la ressenya de las exposicions de quadros y obras artísticas que en nostres acreditats establiments de Barcelona ó en casas particulars ó en los mateixos tallers dels artistas continuament se manifestan. Hi anirà també una *Secció de Novas* en que 's consignin las notícias de més interés pera tenirne al corrent á nòstres suscriptors. Y además de las oportunas ressenyas de audicions musicals, concerts, representacions dramáticas, etc. etc., s' ocupará també LA ILUSTRACIÓ en la critica de quantas obras los autors remetin á la digna Redacció á qui l' havém encomendada.

Per lo demás no es d' aquí entrar en més esplicacions sobre l' idea generadora del periòdich. La Redacció composta de joves entusiastas per las cosas de la terra, ho té explicat d' una manera clara en l' article qu' obra 'ls treballs literaris de LA ILUSTRACIÓ, sufficient pera dexar veurer l' impuls generós de que se sent animada.

Y creyém haver ja dit prou, ab tot y haver dit tant poca cosa, perquè á devant del número de mostra, de poch han de servir las paraulas que s' exposan á ser desmentidas solzament jirant los fulls.

Per lo tant tenim aqueix número apunt per quants desitjin cerciorarse de las condicions ab que LA ILUSTRACIÓ veurá la llum.

Punts de suscripció. En Barcelona, en todas las principals llibrerias, centros de suscripciones y en l' Administració del periòdich, Unió, 28; ahont poden també enviarse las senyas dels suscriptors per lo correu interior.—Fora Barcelona en casa de nostres corresponsals.

Los suscriptors de fora poden també enviar directament l' import en sellos ó lli-bransas de fácil cobro.

Á tots los nostres corresponsals y agents, los hi demanem que per regularisar las llistas de nostra Administració, envihin los noms y direccions dels suscriptors per tot lo 15 de Juliol. L' EDITOR.

niosa y bella com la de la Dryada que les colra pera recullirne les trepanades ombres que 'l sol joganer se complau en dibuixarli en terra; de la branca de floresta ofereixen al calafat lo pal soberch y elástich que, imatge del fort amparant al feble desafiara un jorn la fortuna del temps, y bregará ab totes ses forces ab la mànegua xucladora per á defensar al mariner, qui esporuguit ab ell s' abraça, pagantli aixís les cançonetes que en temps de calma li cantava mirantse coloy, guarnit de tot l' alam de veles y de jarcies; del bosch també n' arrenca l' architecte l' atlantina jácera que ha de sostenir la acomodada masó del menestral, lo fastuós palau del Pontentat y la mystica nau del temple del Senyor, com del bosch també n' haurá de treure l' esculptor l' escalaborn d' hont n' ha de fer la plástica figura escarnidora de la naturalesa.

Quan la humanitat era molt jove y la força de sa sang se traduhia en forma de Judis, d' Egipcíachs, d' Hellenis, de Romans, ó de Gállichs, en aquella feliça etat en que los deus podian caminar y esser á réu sempre y per tot ben rebuts sobre la Terra, los arbres eran considerats, reverenciats y adorats com lo mellor dels dons que la divinitat pogué haver fet al home. A les hores lo fornít Roure (*Quercus robur*, var. B. Linn.) lo més preciós dels arbres era consagrat á Zeus (*Quercus Jovi*.... placuit, Phedr.), y per aço atreya 'ls llamps; lo perfumat Llaure (*Laurus nobilis* Linn) que 'ls repellia (*Tiberium principem, tonante celo, coronari ea Lauro solutum, ferunt, contra fulminum metus*. Plin. xv. 60.) com á mellor arbre qu' era del Parnás era dedicat á Apollon; la desballastada Olivera (*Olea europæa* Linn.) glauca com los ulls de la severa deessa del Acrópolis á qui era atribuïda, guardava la gloriosa sava de la pau y la negra amargor de la guerra segons voler d' Athéne placivola ó de Pallas iracunda; la lasciva Murtra (*Myrtus Communis* Linn) guarnia la nacrada conca de Aphrodite, y coronava 'ls polsos de la voluptuosa Erato; l' escardalench Pollanch (*Populus nigra* Linn.) servia de porra al incansable Heraklés, y Nout, personificació del espay celest, en Egypte, abocava damunt les ànimes desde 'l Sycomor (*Acer pseudo-Platanus* Linn.) en que s' asseya l' aygua célica que havia de renovarles.

Empero del us vingué l' abús; lo qu' era primitivament produyt de l' admiració cándida fou posteriorment desordenada abjecció, ja no foren sols los arbres, imatge de la força y de la magestat, sino les cebes y les cabeces d' all les qui en follia disolució d' esperit arribaren á esser acatades y respectades com á divinitats. D' aquí 's deriva la satírica frase de Juvenal: *Oh, sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis Numina!*

Per sort de nostres temps l' amor als arbres s' ha refet, sobre tot de des ençá que l' home, lliure de preocupacions s' ha entregat en cos y ànima á la contemplació y al estudi de la naturalesa. La Meteorologia ha demostrat la influencia que referent á la major ó menor quantitat de pluja tenen les plantacions d' arbres tant que poden fer arribar á mudar lo clima sech en pluvios, com s' ha comprovat en Egypte especialment, ara de poch ençá, y l' higiene ha demostrat lo bons que sont los arbres com agents purificadors de l' ayre que 'ns rodeja, ja que quant mes carbono excreta l' home més ells n' absorveixen, expelint ells tant mes oxigeno, quant més ne necessita l' home.

JOAN MONTSERRAT Y ARCHS.

LO CAVALLER SANT JORDI

PATRÓ DE CATALUNYA

Barcelona, la ciutat rescatada del poder dels moros ab prou d' afanys y actes de heroisme per part dels catalans, fou presa altra volta per aquells degut á la aliança que entre sí feren sos diferents capdills.

Lo bon compte Borrrell al saber la nova desde 'ls monts ahont s' aprestava pera combatrels, maná juntar á tots sos cavallers bons pera la guerra, los quins, junts ab sos vasalls devian anar en sa ajuda pera rescatar á la cativa ciutat. Mes, poch foren en veritat los que s' hi aplegaren; pus gaire be tots tenian prou feynas pera guardar las sevas terras de las invasions moriscas que tot ho avassallavan: y altres restaren presoners dins la ciutat perduda.

Sols un curt aplech de ardots y braus senyors trová lo bon Compte que pogué seguirlo.

No 's desanimá pera aixó, tenia sa fé posada en Deu y en la justicia de sa causa.

Ressonaren las trompetas per los monts y planas, y tota la Catalunya semblá alegrarse del crit de guerra.

Baixá Borrrell las aspres montanyas y 's dirigí al piá; no l' espantava ni la gruixaria ni l' alsada de las murallas que circuhian la ciutat, ni las satjetas que com acerada pluja demunt d' ells per tots costats plovián. Tot lo camí fou una continua brega: mes en vista de las murallas, lo greu y 'l coratje feren lloch al cansament, é invocant ab tot fervor á la Gloriosa Verge Maria y al in-

clit cavaller San Jordi y armat mes de la sua protecció que de sas armas, Borrrell maná donar lo assalt á las murallas al crit de: *Sant Jordi, Santa Maria, firm!*

Ressonaren tabals y píffes, bronziren las satjetas, rius de sanch corregueren per tot arreu, mes, ni las fortas murallas s' ablanian, ni los braus cavallers se descoratjaván; segons la terquedat de abdos bandos no era de preveure la fi de la lluyta en molt de temps; lo Compte anava y venia y 's multiplicava donant ordres y senyals per tot allí ahont menester eran, infundint valor ab son crit de: *Sant Jordi, firm, firm!*

Sobte, y quan mes forta era la batalla, aparegué en lo cel un nuvol y en mitj d' ell enturat de gloria y resplandors lo inclit cavaller Sant Jordi montat en un briós cavall blanch, brandint sa má una flamejant espasa, lo qui posantse al devant dels animosos cavallers cristians, lluytá contra las hosts serrahinas ab sa espasa de llamps que 'ls cegava y que sens tocarlos los feria.

D' aquella hora endevant los moros no contaren més que una seguida derrota; Borrrell y 'ls seus s' empossessionaren de la ciutat pera no tornar ja á perdrela, y desde ella enviaren socors en armas y homens á tots los senyors de castells y fortesas que per los serrahins atacats se veyan, contribuint alló en gran manera á la reconquesta de Catalunya, de la que 'n fou patró desde llavoras lo gloriós Sant Jordi.

MARIA DE BELL-LLOCH.

RIQUILDA

FRAGMENT DE LA LLEGENDA DE MONTSERRAT (1)

¡Quin monjo deu predicar dintre la Seu bisantina, puig ya es plena com un ou y á rius la gent hi arriba? Un monjo sant diu que hi ha mes per ara no hi predica, que trau los mals esperits á la encisera Riquilda, de Barcelona la flor, dels catalans la pubilla. ¡Pobre filla del Pelós! qui t' ha vist tan aixerida si t' tornés á veure avuy per una altra te pendria. Allí á l' espona del llit, assegudeta en cadira, la nevada tunicela avuy matí se vestia; damunt de la tunicela lo brial de seda fina, que com d' estrelles un cel n' es crostat de pedreria. De ses criades voltada llesta 's rentu y se pentina, l' aygua n' es de set olors, d' argent y vorí la pinta, sa cabellera n' es d' or filat á l' Argenteria. Lo lligabosch del jardí sols per véurela s' entila, s' entila paret amunt á enramar la gelosia. Entran y surten cantant les orenetes que hi nian, ab son cantich y aleteigs dantli alegres lo bon dia. Mes no son tot orenetes los aucells que la visitan, un de més negre n' hi ha entrat ¡malhaja sa companyia! Te de merla ploma y bech, s' escorre com una anguilla. Sols per burxarli l' orella s' ha posat prop de la nina, li enllora 'l cor ab son baf y dolents sonnis li inspira. Ella al descloure los ulls no s' ha senyat com solia, y en lloch de pregá á la Verge, que desde 'l capsal la mira, va á enmirallarse en l' espill hont se veu molt més bonica. Enmirallantse en l' espill

(1) Gracias á la galanteria de nostre bon amic en Jacinto Verdagué podem fer saborejar á nostros lectors las muitas bellasas que conté aqueix fragment de la L'legenda de Montserrat, qu' obtingué la citara d' or y plata en las darreras festas del Milenari. La descripció de Riquilda, la filla del conte Jofre, esperitada, y del acte del exorcisme feta en un hermosissim romans d' una tirada popular encantadora, ja es prou pera fer endevinar á quina altura 's posará, al esser coneguda del públich, la collecció de cants, titulada modestament per son autor *L'legenda*, y que nosaltres no vacilem en anomenar *Poema de Montserrat*.

bonichs y joyes desitja. Ja n' ha vist un collaret de fil d' or y pedres fines, per posarse 'l collaret llévas la creu beneida. Tan bon punt deixa la creu cau rodant per la catifa. Son color s' ha esgrogueit, son cabell tot s' enerissa, sos llabis llansan udols, sos ulls de cel flames vives. La compessa fa un gran crit: —Donchs que té la meva filla?— respon un metje jueu lo mes vell que hi ha á la vila: —Lo mal que Riquilda té no 'l curan pas medecines; té 'l dimoni dintre 'l cos. — ¡Válgans Jesús y Maria! quan sa mare sent aixó ceu en terra esmortuida; ploran patjes y criades, los infants ploran y xisclan, y 'ls guerrers de cabells blanchs ploran á llágrima viva, que sota 'ls ferrats perpunts també hi bat un cor que estima. La duen cap á la Seu, á una columna la lligan, á una columna de marbre davant l' altar de la cripta. En un retaule d' argent allí Santa Eularia brilla, entre-mitj de sos butxins com una rosa entre espines; al front te corona d' or, als peus ses santes reliquies, trobades ara tot just al peu de Santa Maria, entre les perles del mar, y entre les flors de la riba. Sa cara es de lili blanch coronada de celestia, y sos ulls de cel seré retiran als de Riquilda. Vestit de sobrepellis un monjo vell la exorcisa, té en una má 'l salparrer rajant aygua beneida, y en l' altra 'l llibre sagrat dels evangelis y epístoles. Á cada mot que llegeix la verge signa y persigna, com més la va exorcisant més lo seu mal s' enverina. S' emboyra son front rient, de sos ulls surten guspíres, de sos llabis de clavell olors de sofre y saliva. Á cada estrebada seva la columna apar que 's vincla, á cada udol que ella fa lo poble s' arremolina. No recula 'l monjo, nó, ants tot l' infern desafia; ab una estola morada ceneix lo coll de Riquilda, y aixís crida ab veu de tró al esperit que hi habita: —En nom del teu Criador, infernal monstre, retirat, prou son temple has profanat, prou devastares sa vinya; serpents á l' África hi ha, lo més lleig ta estada siga; veshi en nom de Jesucrist, de Jesucrist y Maria. — Lo diable no pot néis, respon ab veu que esgarrifa: —No 's cans, lo monjo vell, que tampoch jo 'n cansaria, may més sortiré d' assi no sent que Gari m' ho diga, per nou dies y nou nits orant als peus de Riquilda. — Al sentir eixes paraules lo compte Jofre sospira: ha d' anar á Montserrat, ha de dexarhi sa filla, si sabés qué hi trobará mes fortment sospiraria. Santa Eularia que ho veu prou, ab Deu son espós unida, á aqueixos mots del diable va posant la cara trista.

JACINTO VERDAGUER, PBR.

COMPOSICIÓ Y DIBUIX DE DOMINGO MUÑOZ

UN PARTIT EMPENYAT

GRABAT DE CELESTÍ SADURNÍ

SECCIÓ DE BELLAS ARTS

Afortunadament, veyém renaixre ab esplendor la pintura y l'esculptura en nostre hermosa Catalunya, y ab plaher veyém la consideració que de dia en dia van mereixent de qui protegir las pot y de qui disposa de la publicitat per ajudarlas á donalshi lo merescut lloch que 'n l' historia del modern saber deuen ocupar.

L'art lliberal de la pintura que 'ns trasmet en sas sempre admirables planas, (puig sols las admirables quedan) no sols lo sentiment comú, sinó las tradicions, glorias patrias costums y usos y de cada terra de per sí, perpetuant aixís de generació en generació, lo amor á tot lo sant, bell, grandió y sublim, nasqué, segons conta l' historia, engendrada per l'amor, aquesta passió puríssima, doll d' accions generosas, de fets heróichs y grans virtuts á qui l' home deu tots los bens, tots los plahers que 'n lo mon posseheix y gosa.

La Donzella de Corinto, filla del grech Dibutades, gerrer de Sicione, tenia una filla enamorada del jove Polemon; aquest havia de marxar á terras llunyanas, d' ahont potser no 'n tornaria; tranzida de dolor l' infelís donzella tingué un pensament sublim en l' hora de la separació; valguentse d' un bossí de carbó resseguí ab má segura lo contorn que produhia la sombra de la paret, projectada per la testa del jove.

Aixís nasqué la part mes principal de la pintura que es lo dibuix, seguit després l' art plastiche omplint, lo gerrer Dibutades, d' argila, l' espay tancat per las líneas trasadas per sa filla y modelant la testa de Polemon.

¿Cóm, donchs, tan noble naixensa pot esbarrarse y deixar de perpetuarse á través dels sigles, sens causar la veneració y admiració que 'ls hi ha sigut tributadas?

¿Podem deixar nosaltres de pagar un tribut á lo que ha engendrat aquestas arts, la més noble de las passions, la més imperdurable y la més santa?

¿Quánts recorts gloriosos desde que 'l mon es mon! ¿Quánts causas d' admiració nos han llegat los artistas desde Apeles, Protógenes y Poliocertes fins á Fortuny! ¿Quánts desde Praxíteles, Pitágoras y Fidias fins á Carpeaux y Monteverde!

Llarga fora nostra tasca si haguessim de enumerar, ó tan sols recordar las escolas, ab sas vissicituts y glorias per que han passat aquestas arts lliberals. Per sort no ns ho permet l' espay de que podem disposar, puig fora

ociós parlar de lo que tan brillantment s' han ocupat personas molt entesas en la materia y ab uns coneixements de que nosaltres estém faltats.

Afortunadament com havem dit, 'l gust de las arts vá desenrotllantse més y més, y lo número d' artistas y aficionats s' engroixeix, com pot veurers periódicament en los diversos establiments de nostra ciutat en que se hi troban exposadas, per joya de l' ilustrada Barcelona, las obras de nostra renaixensa artística.

No falta per aixó, qui deixantse portar d' un exagerat

tisme; y ¿qui pot negar may lo patriotisme á nostres artistas? Que procurin recordar en sas obras los fets gloriosos de la mare patria, enhorabona, mes que per aixó 's valguin de tal ó qual manera de fer imposada es cosa verdaderament contraria á totas las més sanas nocions del art.

Es de tothom sapigut que 'ls artistas qu' arriban á adquirir un nom envejable en lo mon artístich, son los que s' han fet un estil propi, los qu' han deixat en sas obras un sello característich de sa originalitat, los demés sols son imitadors més ó menos bons, més copistas á la fi. Qui imiti á un mestre podrà tot lo més igualarlo en sa manera de fer, més li mancará la primera de sas qualitats, la que li ha potser donat lo nom de geni, la originalitat y la primacia. Com á prova de lo que deixém dit, regiris la historia de las Bellas Arts y 's veurá que 'ls noms transcrits en sas planas deuen la immortalitat al sello propi qu' han imprés sempre en sas obras. Dintre de una mateixa escola quasi sempre es un sol l' artista que 's cita, quedant sempre 'ls altres ofuscats per lo brill del primer.

No volém dir per aixó que no s' estudihi los mestres antichs, molt al contrari, puig sabem qu' en ells se trova la verdadera font del art y de la inspiració, y també sabem que ab lo temps que 's segueix son método no se ha lograt fer reviuire á cap de las antigas escolas.

Si nostres artistas están en la actualitat adquirint just renom, no sols en Espanya sinó fins al Estranger, se deu á nostre entendre, en lo diferent género cultivat y més encara en la diversitat de factura.

Regni donchs la varietat que 's nota, segueixis l' escola que 's vulguí, y siga la llibertat ben complerta, mentres s' agermani l' art al sentiment, mentres las obras se fassin admirar. La patria ja te prou orgull ab que l' artista siga fill seu, puig sab que no pot estingirse l' amor que tot fill te á sa mare. En la varietat está 'l gust, dihem vulgarment, y ab res se pot tan ben aplicar aquest principi, com en las arts anomenadas lliberals.

Seguint donchs lo criteri esposat en aquestas últimas ratllas procurarém en los números següents ocuparnos de las obras tan pictóricas com escultóricas, que produheixin nostres moderns artistas, contant ab aixó, ademes de posarhi tota nostra bona voluntat, en son judici, ab la benevolencia de nostres llegidors, que may nos ha mancat ni n' hem dubtat.

ARTHUR GALLARD.

BARCELONA. — PORTA BISANTINA DE SANT PAU DEL CAMP

DIBUIX DE BRISA. GRAVAT DE E. GÓMEZ

patriotisme, desitjaria que nostras arts se encaminessin á una determinada escola que titulan espanyola ó nacional, á fi de que nostra terra tornés á ocupar lo lloch envejable en que en passats temps se trobava dintre del mon artístich. Molt patriotas son los que aixó diuen y procuran, mes no pensan que no en vá som en lo present sigle y que es facil combatirlos ab sas propias armas. «L' art no te patria, mes los artistas sí que 'n tenen una;» aquestas son las paraulas dels defensors de una escola nacional. Confonen la paraula patria ab patrio-

ment, y ab res se pot tan ben aplicar aquest principi, com en las arts anomenadas lliberals.

Seguint donchs lo criteri esposat en aquestas últimas ratllas procurarém en los números següents ocuparnos de las obras tan pictóricas com escultóricas, que produheixin nostres moderns artistas, contant ab aixó, ademes de posarhi tota nostra bona voluntat, en son judici, ab la benevolencia de nostres llegidors, que may nos ha mancat ni n' hem dubtat.

3142 381

LA ILUSTRACIÓ
CATALANA

1880

VOLUMS I-II

1881

26

A la Biblioteca Provincial Universitat
de Barcelona

L'editor
Carlos Campous.

